

Ukon kertomus

I

Oli kesällä vuonna 1789. Maamies liehui paraillaan heinäniituillansa. Vaan joka paikassa pitkin Suomen ja Venäjän rajaa täytyi monen miehen jättää mielestänsä heinänteon ja monet muut talonpoikaiset raateet, ja suojella omaisuuttansa, sillä ne senaikuiset raat kasakkaparvet liikkuivat pitkin rajaa, joka kylässä, pian joka talossa, ja joka muistaa näitä aikoja, se voipi vaan kertoa näiden käytöksen niitä vastaan, joita olivat lähetetyt sotimaan. Me tulemme eräisen taloon Savossa, suurempiin, Saimaan vesistöön kuuluvien, vesien välillä olevalla taipaleella. Talon nimi on haihtunut aikakirjoistamme, mutta ristimme sen nyt jälleen Taipaleeksi. Vesitse tulija näki sen jo kaukaa ja arvasi sen parimmiksi senaikuisista rakennuksista. Siinä oli nimittäin päärakennuksena 2 suurta, ja voin sanoa, hirmuisen suurta tupaa vastatukse, molemmat puisin savutorvinensa katolla. Tästä voi arvata pereenki suuruteen.

Se on Heinäkuun 20:es päivä mainittuna vuonna. Päivä jo on laskeemaisillaan ja talonväki kokoutuu kokoutumistaan levolle. Vaikka armoton sotajoukko seisoj jo muutamia päiviä tuskin 2 peninkulman päässä talosta oli tämä piilopaikassaan ja vesien keskellä oleva talo vielä saanut olla rauhassa, eikä paljon kuullutkaan koko sodan vehkeistä. Niin kuin tavallisesti istuisiin pere ruuvalle. Vanha harmaapä ukko istui pöydän päähän, ja kahenpuolen pöytää nuorempia sekä vanhempia muusta pereestä. Ukkoa vastapäätä, eli pöydän latvassa, söivät talon pikkuset lapset, joita tässä nyt oli ummelleen 15, jotka lisätynä muuhun joukkoon tekivät 50 henkisen pereen. Kunnioittamisella täytyi katsella tämän pereen ruokailemista, tuvanpituisessa pöydässä. Se oli niin kuin hääpöytä, vaikka ei niin meluinen, kuitenkin yhtä iloinen; muinonen patriarkallinen elämä oli tässä vielä ihan puhtaudessaan.

Pereen ruokaillessa aukesi ovi, ja vieras, taloa lähimäisestä rajakylästä, astui tupaan, tervehdäen ja istuiden penkille. Ukko tirkistiin katsomaan sitä silmiin, ja kysyi kuulumisia. "Jo kuuluu jotai", vastaisi mies. Koko pere käänsiin katsomaan. Vaan mies jatkoi: "hyvät naapurit, vihollinen vaelttaa meitä kohti; tänä yönä taianma olla vaarassa. 15 virstan päässä ovat talot jo poltetut, ihmisiä tapettu." Mitä kummitusta, sanovat miehet pöydässä, naiset voivottelivat, ja lapset parkasivat itkemään. Vaan ykskään ei järähtänyt pöydästä, sillä ukko ei ollut vielä virkkanut mitään. Nyt taukosi ruokaileminen, ja ukko viittasi kädellään vanhimman poikansa pojalle, ja tämä alkoi laulaa värsyn ruokavirsistä, koko pere lauloi mukana, sekä se myös tultuaan ruuvalle pyytetty vieras. Laulun tauottua korotti ukko vapisevan äänensä sanoen: "pojat, lapset, mitä työ mielittä tehdä?" Ukko, sinä oot elänyt enemmän, nähnyt enemmän, hyviä ja pahoja päiviä, ihe tiit mihin meitä neuvonet," sanoi vanhin ukon pojista, noin neljäkymmenen ikänen mies. "Ukko" huusivat naiset ja lapset, "neuvo mihin myö mänemmä!" Ukon silmät näyttivät painuvan vielä syvempään silmäkuoppihinsa, ja hän vastasi: "Lapset, parempi on paha paeta kuin vastata. Teitä on tässä vaan kymmenen aikamiestä. Vihollisia lienöön satoja."

Heti oli koko joukko liikkeessä ja puuhassa, kaikki mitä talossa oli kalliinta ja parasta mätettiin veneesen, johon myös talon lapset jo olivat kokoontuneet. Arveltiin muka mennä selän taa lähimäiseen Ruotinpuoluisen suureen kylään, johon vihollinen ei voinut päästä muutoin kuin veneisin. Vähitellen alko joukko kokoutua veneen luo; jo alettiin lykätä venettä vesille; silloin parkasivat lapset; "entäs ukko, Ukko," ja koko joukko kertoi myös, "Ukko, Ukko." Sillä Ukko oli

vielä poikessa. Nyt juostiin ukkoa hakemaan. Vaan ukko istui vielä pöydän takana ja piippunysä hampaissa. Ja kun sanoma tuli rannalta, vastasi ukko yksivakaisesti: "ei ukko tule." Tämä ukon vastaus hämmästytti koko joukon. Lapset rupesivat itkemään, miehet alkoivat miettiä ja naiset voivottelivat, sillä ukko oli jokaisen isä ja ystävä. Viimen kiisivät kaikki tupaan ja ukon korvat olivat lumoutua heidän rukouksiinsa.

Vihdoin sai ukko heiltä vallan vastata, ja hän korotti ääntänsä sanoen: "lapset, siitä on yheksänviittäkymmentä aastaikaa kuin en oo yhtä yötä vielä muualla viettänyt. Kaikki kääntyivät katsomaan ukolle silmiin. Jokainen muisti lapsuudestaan asti ukon aina tulleen yöksi kotiin, jos missä päivällä olisi käynyt. Ehkä asia itsestään ei ollut mikään ihme, niin tuntui se nyt ukon niin vakaisesti ja tällaisessä tilassa sitä puhuissa kaikille niin kummalliselta, että koko joukko viimein pyysi ukkoa kertomaan syytä minkätähän hän niin uskollisesti tahtoo pysytellä kotona. Ukko oli yren aikaa vait. Jokainen odotteli herissä korvin. Viimein sanoi ukko: lapset jos lie meillä viimeinen ilta, tässä tuvassa, istuikaat kaikki, minä tahon teille puhella ensimmäisestä yöstäni tässä. Kaikki istuisivat ja ukko alkoi. (Jatk.)